

SOM PARAULES: APROXIMACIÓ AL QUE SOM I PROJECTEM QUAN PAR-
LEM. REFLEXIÓ I APLICACIÓ PRÀCTICA
PER A EDUCACIÓ INFANTIL

Bea Sellés i Ahuir
CEIP Les Rotes, Altea

Les persones vivim íntimament relacionades amb les paraules. Som paraules. Tant és així que podem assegurar —sense caure en l’atreviment— que sense la nostra capacitat lingüística no podríem conèixer el món ni comunicar-nos, ni tampoc podríem ser qui som. El llenguatge com a eina per a conèixer el món estableix, necessàriament, una relació amb el sistema cognitiu de l’individu —amb el seu pensament. Ara mateix en podem fer una prova, ja que mentre llegim aquest text (capacitat lingüística), interpretem o volem entendre allò que estem llegint (capacitat cognitiva). A tall d’exemple, si diem la paraula *llapis* tots podem representar quina cosa és, la utilitat que té, així com identificar-ne la matèria prima. Però aquesta relació va molt més enllà: si utilitzem conceptes abstractes —que no tenen un objecte tangible al qual fer al·lusió—, com per exemple *odi* o *pau*, també podem saber de quina cosa estem parlant. El llenguatge, per tant, ens permet representar-nos la realitat i l’experiència conscient que en fem, ens permet afirmar que aquesta capacitat lingüística de l’individu i el seu pensament formen un binomi inseparable.

La relació llenguatge-pensament s’ha estudiat molt i són diverses les teories que tracten d’explicar-la. Trobem autors com Vigotsky, Chomsky o Piaget que es qüestionen aquesta interdependència. Encara que aquests experts tenen opinions diferents quant a si l’adquisició del llenguatge és anterior, simultània o posterior al pensament, el que ens interessa arrellegar ací és que la seua vinculació i importància en l’activitat cognitiva de la persona és indiscutible.⁴⁹

---

⁴⁹ Sobre la relació entre el llenguatge i el pensament hi ha teories que descriuen postures diferents. Autors com Vigotsky i la seua Teoria Interaccionista defensen la simultaneïtat entre llenguatge i pensament. Per a Vigotsky les operacions mentals i l’adquisició del llenguatge es desenvoluparien conjuntament. El llenguatge seria el resultat d’una construcció

Conjuntament amb l'activitat cognitiva de l'individu, el llenguatge ens permet aprehendre el món, però també ens ofereix la possibilitat de comunicar allò que sabem, sentim i som dins d'un context social i de convivència amb altres persones. Si juguem a pensar en aquest precís moment i ens imaginem si som capaços de percebre'ns a part d'allò que pensem, diem o sentim, no cal esperar massa perquè ens adonem que això és impossible.

Per tant, construïm la nostra identitat subjectiva i social per mitjà dels nostres pensaments —i les paraules que els donen significat o els manifesten—, dins dels context cultural en què vivim. Tenint en compte aquest precepte, hauríem d'anar amb cura amb el llenguatge que conforma la nostra identitat de la mateixa manera que cuidem un òrgan vital del nostre cos, ja que si necessitem que tot el nostre organisme estiga sa per garantir-nos una bona vida a nivell físic, també necessitem tindre cura del nostre pensament lligat a les paraules, per tal d'aconseguir una bona vida a nivell mental.

Tenim davant, llavors, un element de vital importància dins del croquis de l'estructura humana i és per això que, a banda del l'estudi morfosintàctic i gramatical del llenguatge, hauríem de conèixer-lo com a eina que conforma el nostre pensament i contribueix a la formació de la nostra personalitat, i d'aquesta manera saber-ne també a les cases, el carrer i l'escola.

Aquest és el nostre propòsit: atorgar-li a la capacitat comunicativa, íntimament lligada al pensament dels individus, l'atenció necessària que requereix, i aprendre com mitjançant la influència de les paraules que for-

---

interna, un instrument del pensament que aniria ampliant-se —juntament al coneixement— amb el constant contacte de la realitat externa a l'individu. Per un altre costat, trobem Chomsky, qui prima l'aspecte lingüístic sobre el cognitiu i assegura que el llenguatge és la condició per encendre el botó de pensar. Chomsky recolza aquesta idea en una capacitat lingüística universal i innata (*Language Acquisition Device, LAD*) que tenim tots els individus, gràcies a la qual podem accedir al coneixement. Per últim, veiem una tercera concepció de la mà de Piaget, qui li cappingira la teoria generativista de Chomsky i situa l'aspecte cognitiu per davant de l'aspecte lingüístic. La Teoria Cognitiva de Piaget anuncia que abans de l'aparició del llenguatge el xiquet ja posseeix una representació simbòlica o representativa que està a l'arrel del seu pensament i que el llenguatge, una vegada adquirit, afavorirà el desenvolupament cognitiu, però no hi és una condició suficient.

men els nostres pensaments, poden sentir-nos o fer sentir als altres anímicament bé o malament. Una qüestió que connecta directament amb la convivència, l'empatia i la intel·ligència emocional, que tractarem de treballar des de l'Educació Infantil.

L'Educació Infantil és l'etapa més delicada i important de tot el sistema educatiu, atés que és durant els primers anys de vida de l'individu quan aquest construeix els pilars fonamentals de la seua personalitat. Els mestres d'infantil sabem que l'alumnat d'aquesta etapa mereix una atenció delicada i vocacional i se'ls ha d'oferir una manera de treballar que connecte amb els seus interessos i respecte el procés de maduració biològica i natural pel que passen. Pel que fa a la manera de treballar, ens referim a la metodologia com el procés que ens ajudarà aconseguir els objectius, als qual hi arribarem per mitjà de l'anàlisi de les paraules i a partir de dues pautes metodològiques essencials: en primer lloc, utilitzarem el joc en ser l'activitat que fa que l'aprenentatge resulte més divertit, significatiu i efectiu en els xiquets. Però també, en segon lloc, farem servir el mètode filosòfic com a eina que desperte la reflexió i agite el pensament a través de l'observació, el plantejament de qüestions, l'experimentació i la recerca de respostes.

En aquest article exposarem més endavant l'experiència viscuda a l'aula d'infantil amb el projecte *Pots de paraules*, una pràctica que pretén orientar la construcció de l'autoconeixement i afavorir les relacions humanes fent servir les paraules com a bisturí de la «cirurgia». I tot, perquè la qualitat de la nostra vida dependrà de la qualitat del nostres pensaments i a estos últims, les paraules els formen.

ÉS QÜESTIÓ DE QUÍMICA

El terme *intel·ligència emocional* fou encunyat per Peter Salomon i John D. Mayer l'any 1990, però serà Daniel Goleman (1995) qui difondrà el terme mundialment com la capacitat de sentir, entendre, controlar i modificar els estats anímics propis i aliens mitjançant habilitats associades a allò intrapersonal —internes i d'autoconeixement— i a allò interpersonal —externes i de relació. Aprendre a gestionar i desenvolupar aquesta capacitat en l'individu és encara una assignatura pendent a les escoles, perquè actualment vivim reticents al canvi, a eixir de la *zona de confort* en els continguts escolars, per part del professorat i del sistema educatiu; i no és que

els continguts hagen de desaparèixer —encara que alguns podrien fer-ho—, sinó que han d'ampliar-se i renovar-se sabers i metodologies així com es desenvolupa i progressa la humanitat.

Hui en dia el coneixement sobre la intel·ligència emocional resulta imprescindible dins del sistema educatiu, ja que l'individu ha de conèixer les seues emocions i els pensaments que les desencadenen per tindre una bona convivència amb la resta de les persones. Som i sentim el que diem o pensem amb paraules i també fem sentir i ser als altres quan ens relacionem amb ells. I aquest sentiment que ens queda, després d'experimentar l'emoció provocada pels nostres pensaments o els dels altres, col·labora en la formació del nostre autoconcepte, de la nostra identitat i en la forma en què viurem en societat.

Sabem de la mà dels estudis en pneurociència que les persones aprenem el món des de l'emoció, no des de la raó (AGUADO: 2015) i açò és una qüestió química, natural en l'individu, a la qual l'escola no li pot girar l'esquena. Durant l'etapa d'Educació Infantil observem que els descobriments dins de qualsevol camp de coneixement causen sorpresa als xiquets i els resulten emocionants; però al mateix temps hi podem veure una manca d'autocontrol, de coneixement d'un mateix, de lògica i llenguatge, a l'hora de gestionar les emocions i la conducta dins del necessari procés de socialització a què s'han d'enfrontar des del seu pensament encara minso en sabers i egocèntric.

És necessari, llavors, que l'adult que acompanya l'infant l'ajude a gestionar la conducta que li esdevé del seu pensament afectat d'egocentrisme i la falta de coneixences. I per aprendre a gestionar aquesta conducta hem de conèixer necessàriament el funcionament del nostre cervell, al qual farem ara una ullada senzilla per dins, de la mateixa manera que li ho explicaríem a un xiquet.

El nostre cervell està format per distintes parts i cada una té unes funcions diferents. La part dreta del cervell és aquella que percep els nostres sentiments més intensos com quan ens sentim contents, valents, tristos o molt enfadats. De vegades, quan ens disgustem molt, els nostres sentiments poden créixer tant que ens poden dir o fer coses que no voldríem. Però com que la natura és molt sabuda, ens equilibra amb l'altra part del cervell, la part esquerra, que ens ofereix la possibilitat d'*expressar* les nostres

emocions i posteriors sentiments amb *paraules* i d'aquesta manera, les dues parts del cervell treballen en equip per poder tranquil·litzar-nos (SIEGEL: 2014, 33).

Els adults sabem que si posàrem una càmera dins del nostre cervell veuríem alguna cosa pareguda a una tempesta elèctrica amb nombrosos rajos que correspondrien als nostres pensaments. Aquests generarien alhora una química —emoció— que connectaria amb el nostre sistema nerviós i ens activaria la respiració, el cor i els músculs, se'ns dilatarien les pupil·les, augmentaria la pressió sanguínia, etc. La química que provoca l'emoció i connecta amb el sistema nerviós genera hormones i neurotransmissors (serotonina, dopamina, endorfines, cortisol, etc.) que ens fan sentir diferents estats d'ànim corporals segons quines s'originen; i així, per exemple, davant de pensaments agradables, hormones com la serotonina o l'endorfina ens donarien sensació de plaer; o si, per contra, els nostres pensaments foren desagradables, hormones com el cortisol ens provocarien la sensació d'estrès.

És des dels nostres pensaments des d'on es desencadena la química que fa sentir als individus anímicament bé o malament. Segons siga el domini que tinguem sobre el contingut dels nostres pensaments podrem tindre una vida més o menys intel·ligent emocionalment i açò ens ajudarà a reconduir les relacions amb les altres persones i amb nosaltres mateixos. Aquesta en seria la fórmula:

PENSAMENT → EMOCIÓ → CONDUCTA → RESULTAT

En aplicar la fórmula veiem que si generem un pensament desagradable, esdevindrà una emoció desplaent, que provocarà una conducta inapropiada i tindrà un resultat insatisfactori. Altrament, arribaríem a un resultat satisfactori si tenim un pensament positiu, ja que això canviaria la química de l'emoció i la conducta.⁵⁰ Aquesta seria la fórmula per a gestionar les emocions i treballar, al cap i a la fi, la convivència a l'aula —que seria el resultat que tractaríem d'aconseguir.

---

⁵⁰ Fórmula plantejada per Laura Lòpez durant el curs de formació per al professorat *Intel·ligència Emocional aplicada a l'aula*, impartit al CEIP Les Rotes d'Altea l'any 2016.

Però com que el propòsit és treballar-ho des de l'Educació Infantil, pararem atenció al fet que el procés d'ensenyament-aprenentatge haurà d'anar de les coses senzilles a les coses complexes: l'aventura de l'autoco-neixement, l'experimentació del cos i l'alfabetització emocional es treballarà partint del sincretisme característic del pensament dels xiquets per arribar a un coneixement més reflexiu i abstracte. I a tot plegat ens ajudarà a arribar amb emoció a *El joc de pensar*.

FILOSOFIA PER A XIQUETS

Fer filosofia per a xiquets és jugar. Si preguntem als xiquets i les xiquetes què és allò que més els agrada, contesten: «jugar». I, segons siguin les seues afinitats o interessos, acompanyen aquesta divertida acció amb el complement que cadascú vulga. El joc és motivador perquè porta intrínsec la creativitat, l'esbarjo, el moviment, la llibertat. I quan ens sentim lliures físicament i mentalment se sent, al mateix temps, l'emoció de la felicitat.

Fer filosofia és un tipus de joc diferent en comparació al joc lliure dels xiquets, i la diferència fonamental que trobem és que el moviment del cos minva per centrar-se en l'agitació d'un joc mental que resulta igualment creatiu i divertit. El gust per jugar a pensar està basat en dos premisses fonamentals que experimenta l'alumnat a l'hora de participar: la primera és palpar la llibertat de pensament sense por a no encertar amb la resposta que es té com a veritat —si és que en concret siga el joc, hi ha resposta verdadera. I la segona, saber que no hi haurà judicis de valor per part dels altres en el mateix moment que la persona diu allò que pensa, ja que respecte a les coses que estan bé o malament pensar, hi arribarà un mateix segons vaja perfeccionant-hi l'aprenentatge d'aquest joc.

Un gran defensor de l'aplicació d'un mètode filosòfic a les aules, que garantisca un pensament efectiu i reflexiu amb l'alumnat, és el professor Robert J. Swartz, director del Centre Nacional per a Ensenyar a Pensar (National Center for Teaching Thinking) en Newton Center, Massachusetts. Per a Swartz hem d'aprendre a utilitzar el pensament amb destresa i d'aquesta manera solucionar les dificultats a les quals ens puguem enfrontar de forma acurada i amb habilitat; Swartz recomana al professorat que ensenye a l'alumnat, abans de prendre una decisió, la importància

de pensar en les conseqüències —resultats— dels nostres pensaments més enllà de tindre una opinió (SWARTZ *et al.*: 2008).⁵¹

Per a treballar en l'Educació Infantil amb el mètode filosòfic els mestres tenim a l'abast recursos que podem fer servir per endinsar-nos en l'aventura de l'aprenentatge reflexiu. Comptem, per exemple, amb els contes. Als contes sempre trobem un moment on es desencadena un conflicte que necessita una solució i és llavors quan, abans de passar pàgina, el docent tanca el llibre i convida l'alumnat a pensar. Les distintes aportacions —és increïble que mai no siguin iguals i resulten tan diferents com els xiquets mateixos— poden apuntar-se a la pissarra o en un quadern i després reflexionar entre tots quina seria la millor opció i per què a l'hora de resoldre la situació que se'ns plantejava com a delicada. Uns altres recursos serien: visualitzar curts animats que tracten els temes que volem treballar i seguir en la pràctica de parar-lo a meitat per pensar com es pot sentir un dels protagonistes —autoconeixement i desenvolupament de l'empatia—; contemplar una obra d'art i parlar sobre l'emoció que ens transmet —alfabetització emocional—; comparar dos objectes i veure entre ells igualtats i diferències —desenvolupament del pensament creatiu i respecte per les diferències—; experimentar i comunicar les emocions que ens transmet la música —desenvolupament de la sensibilitat—; etc.

A l'hora de realitzar aquestes activitats, que requereixen atenció, és recomanable que es programen en algun moment de les dues primeres hores del matí dins de l'horari escolar, encara que, com sabem, les programacions estan obertes als moments espontanis i fortuïts dels quals cal aprofitar el ric aprenentatge que ens ofereixen. Així mateix, cal tindre en compte que el material que utilitzarem resulte atractiu i estiga a l'altura i no massa allunyat dels ulls dels xiquets. És habitual en infantil que els mestres demanem als xiquets formar un rogle asseguts a terra a l'hora de parlar i aprendre a escoltar, però aquesta activitat resulta millor si estan còmodament damunt d'un coixí o fent rogle amb les cadiretes.

---

⁵¹ El llibre *El aprendizaje basado en el pensamiento*, en el qual participa el professor Swartz, és una guia didàctica que ajuda els docents a aplicar el pensament eficaç en l'ensenyament dels continguts de qualsevol matèria i curs escolar, amb abundants casos pràctics que proporcionen.

Cal donar també importància a l'ambient i a la programació a l'hora de jugar a pensar, i juntament amb això no hem d'oblidar provocar en algun moment una rialla contagiosa i sorollosa —com a mínim s'ha de produït tres vegades al dia—, ja que la química del plaer que provoca l'alegria i la diversió és additiva i, per tant, «ens enganxarà» a voler tornar a l'escola l'endemà (ROMERA & MARTÍNEZ: 2009). L'escola ha de ser divertida i emocionant.

POTS DE PARAULES

L'intercanvi comunicatiu amb persones amigues d'un mateix gremi pot fer brollar del pensament compartit idees i il·lusions que de seguida pactem portar a l'escola. Així va sortir el projecte *Pots de paraules*. L'observació dels mestres a l'escola arriba a la conclusió que les dificultats a les quals s'enfronta el seu alumnat a l'hora de resoldre conflictes en relació amb els altres i formar-se el seu autoconcepte encerta de ple en la diana de la interdependència entre el llenguatge i el pensament.

Les paraules poden manipular, enganyar, persuadir. En definitiva, poden ferir les persones a qui s'hi adrecen. I tot açò ocorre des d'una intenció i una situació que provoca l'individu en dir-les. Les situacions en què perdem el control quasi sempre tenen relació amb una experiència externa que ens provoca l'emoció de la ràbia o l'enuig i que té com a desencadenant, normalment, un altre individu amb qui convivim. Saber què ens passa, per què i com controlar pensaments i emocions perquè no esdevinguin conductes i resultats inapropiats s'enceta amb aquest projecte.

Pots de paraules comença amb la intenció d'alfabetitzar emocionalment l'alumnat, és a dir, posant nom a tot allò que sentim davant de determinades situacions de la convivència. Aquests noms seran les etiquetes que introduïrem en uns pots —les paraules són *etiquetes* d'allò que representen— i a partir d'ací pensarem com anar omplint-los amb altres paraules que podem «col·leccionar» per afinitats. Així, comencen a eixir pots de *paraules boniques, paraules de por, paraules salades, paraules noms, paraules científiques, paraules d'amor, paraules curtes, paraules tristes, paraules de fàstic,*

*paraules paraulotes, paraules dolces i paraules inventades.*⁵² Aquests pots de vidre⁵³ transparent estaran sempre a l'abast al *Racó de les Lletres*, juntament amb el material que necessita l'alumnat per poder jugar amb ells en qualsevol moment que li vinga de gust o en moments programats. El material seran fulls de papers de diferents colors, retoladors i tissors.

Sobre la construcció dels pots, enumerem a continuació els passos que s'han seguit en aquest projecte, però no sense abans advertir que, com deia Heràclit, *res roman excepte el canvi*, i qualsevol experiència com aquesta que es vulga portar a terme, pot ser prenga un gir de construcció diferent i inesperat, però de segur que amb resultats igual de sorprenents. La construcció dels pots de paraules és la següent:

- Apareix una emoció a la classe de manera fortuïta o planificada i diem el nom que té.
- Observem com tenim el cos. Les característiques físiques i l'estat d'ànim que sentim.
- Parlem de situacions de la vida quotidiana que ens fan sentir d'igual manera i les conseqüències que es desencadenen.
- Busquem en diversos materials (contes, vídeos, pintures, etc.) on podem trobar reflectida aquesta emoció.
- Associem l'emoció a un color.
- Etiquetem un pot de vidre on vulguem col·leccionar paraules que associem a aquest sentiment tan intens.
- Pensem i parlem què hi ha darrere de cada paraula triada.

---

⁵² El nom dels pots de paraules sorgeix segons les necessitats i els interessos de l'alumnat. Al nostre projecte no només han eixit pots que s'etiqueten amb paraules d'emocions, ja que l'alumnat ha tingut interès de «col·leccionar» paraules d'altres camps d'aprenentatge. Hi triaren les *paraules científiques*, perquè als xiquets els agrada fer ciència; *paraules curtes*, per l'aprenentatge gramatical intrínsec en el primer contacte amb l'apassionant aprenentatge de la lectoescriptura; o les *paraules inventades*, perquè provocaven el riure i alliberaven la imaginació.

⁵³ Des de l'etapa d'Educació Infantil aprenen l'ús que es fa dels objectes de l'entorn i les conseqüències que pot comportar no tindre cura dels materials delicats.

- Escrivim la paraula —cada alumne segons el nivell de lectoescripció en què s’hi trobe— en un full del mateix color amb el qual hem associat l’emoció.
- Revisem la paraula i la completem si s’ha donat el cas que li falte alguna lletra.
- Retallem la paraula i la posem dins del pot.

Aquest procés de construcció, com es pot entendre, necessita de diverses sessions per portar-se a terme. Els pots van omplint-se de paraules de la mateixa manera que ens omplim de coneixences i coneixements cada dia, sempre estan en construcció i vius, de la mateixa manera que ho estan els ulls dels xiquets que aprenen amb emoció.

EXPERIÈNCIA A L’AULA

El projecte ha estat posat en pràctica amb l’alumnat de 5 anys d’Educació Infantil. Una activitat que transcriu els pensaments i les paraules dels xiquets i que ha generat converses com les que llegirem a continuació. Converses que no s’han produït en un mateix dia, sinó que han sigut extretes de moments escolars on hem jugat a pensar:

MESTRA: –Què penseu que hi ha darrere de cada paraula?

SERGI: –Paper!

MAR: –Lletres!

EMMA: –Les coses que diuen.

MARC: –Les coses.

La primera resposta és «paper», ja que és el material sobre el qual els xiquets aprenen a escriure i llegir, però el joc continua pensant en paraules que tenim al cap i fan referència a objectes que en eixe moment no tenim al davant. Ens endinsem i juguem amb les idees per acabar preguntant als alumnes sobre conceptes abstractes com la *calma* o l’*enuig* i els animem perquè ens conten què hi ha darrere d’aquestes paraules.

PARAULES D’AMOR

CARLES: –Són com les pel·lícules d’amor.

BORJA: –Molt carinyoses i divertides.

EMMA: –Són boniques.
VICEN: –Quan tens una cita dius paraules d'amor.
INGRID: –Són paraules com si foren *besitos*.
PAULA M.: –Sí! Com si foren una abraçada!
CARME: –«Parlar-les» és com regalar un cor.
MARC: –O besar-se en la boca!
TOTS: –Ha, ha, ha! [riuen i amaguen el rostre darrere de les mans]
MESTRA: –Si vos diuen estes paraules... com vos sentiui?
TOTS: Feliços! [somriuen]

Imatge 1. Alumnat de 5 anys del CEIP Les Rotes amb el pot de «Paraules d'amor»

La poesia i les cançons famoses ens han acompanyat al llarg del curs per sentir i no oblidar que aquestes paraules existeixen.

PARAULES TRISTES

PAULA P.: –Són paraules que fan plorar.
AINHOA: –*Llàgrima* és una paraula trista.
DANI: –La tristesa és blava com les llàgrimes.
MAR: –Quan et sents malament dius paraules tristes.
DANI: –Penses paraules tristes quan ningú vol jugar amb tu.
EMANUELA: –I les dius quan plores i es posa trist tot el cos.

Imatge 2. Alumnat de 5 anys del CEIP Les Rotes amb el pot de «Paraules tristes»

La tristesa no és una emoció agradable però és necessària per valorar allò que podem arribar a perdre o hem perdut ja. Durant el treball de la tristesa una xiqueta va tindre una idea genial: va agafar el cabdell de llana blava que hi havia a l'aula i va demanar que la mestra l'embolicara mentre representava estar trista. Acabada tota la llana deia a tots que el fil de la tristesa no la deixava moure's, ni caminar i entre tots pensàrem que si intentava menejar el cos podria anar desfent-se del fil que l'oprimia. La conclusió fantàstica a què va arribar tot l'alumnat després d'aquesta experiència va ser que el moviment ens ajuda a estar millor emocionalment, i per celebrar el descobriment d'aquesta veritat indubtable vàrem eixir al pati a experimentar —aquesta vegada conscientment— que el moviment i l'esport ens agita la respiració i el cor i alhora ens fa sentir bé.

PARAULES CURTES

MARIA: –Tenen tres lletres!

MAR: –I es diuen prompte, com *sol*, *mar*, *ós*...

ADRIÁN: –Tenen una palmeta que es diu síl·laba.

ISABEL: –Són fàcils d'escriure. *Gat* també té tres lletres i *Bea* també, però *Bea* té dos síl·labes.

Imatge 3. Alumnat de 5 anys del CEIP Les Rotes amb el pot de «Paraules curtes»

El pot de *paraules curtes* va ser el que més va agradar a l'alumnat, que hi participà amb molt d'entusiasme i autonomia. Les paraules de poques lletres els resultaven fàcils d'escriure sense ajuda i això en reforçava l'autoestima. Les conclusions a què arribaren jugant deixaren la mestra sense paraules.

PARAULES PARAULOTES

AINHOA: –Tenen darrere coses lletges.

EMANUELA: –No es poden repetir i si *mos* les diuen ens fan sentir *mal*.

CARLES: –Com no podem tancar la boca, si les diem... després aigua i sabó!
EMMA: –Hauríem d'oblidar les paraules paraulotes.
MARC: –I retirar-les del llibre de totes les paraules [diccionari].
MESTRA: –Com podem fer sentir a una altra persona si li diem estes paraules?
TOTS: –Malament. [seriosos]
MESTRA: –Llavors... per què les diem de vegades?
TOTS: –Perquè no pensem allò que anem a dir.

Imatge 4. Alumnat de 5 anys del CEIP Les Rotes amb el pot de «Paraules paraulotes»

En aquest pot només volíem guardar una paraula perquè tal com són de lletges aquestes paraules, acordàrem que millor no les col·leccionàriem —encara que de vegades la mestra en va posar alguna que escoltava dins del pot, ja que hi havia qui encara no es parava a pensar allò que anava a dir quan s'hi enutjava.

CONCLUSIÓ

Si som conscients dels nostres pensaments, podrem tindre una vida sana tant amb nosaltres mateixos com amb la relació que mantenim amb els altres; si sabem com podem fer sentir a l'altre quan diem coses d'ell, potser ens parem a pensar com dir-ho d'una altra manera; i si construïm la nostra competència lingüística des de ben xicotets amb emoció i consciència podrem també ajudar a la construcció de la nostra personalitat. Les paraules són un tresor per a la humanitat, ja que totes i cadascuna d'elles tenen una història al darrere. Història de les coses, dels fets i de les persones. Tot i tots fets de paraules. Pensa ara en el teu pronom que per a nosaltres és *tu*. Una paraula curta i a la vegada, exorbitant d'emocions i d'història.

BIBLIOGRAFIA

- AGUADO, R. (2015): *La emoción decide y la razón justifica*. Madrid: EOS.
- GOLEMAN, D. (1995): *Inteligencia Emocional*. Barcelona: Kairós.
- PINKER, S. (1994): *El instinto del lenguaje*. Madrid: Alianza.
- ROMERA, M. & MARTÍNEZ, O. (2009): *La asamblea en el aula*. Granada: Asociación Pedagógica Francesco Tonucci.
- SIEGEL, D. & PAINE, T. (2011): *El cerebro del niño*. Barcelona: Alba.
- SWARTZ, R. et al. (2008): *El aprendizaje basado en el pensamiento*. Madrid: SM.